

הדין וחשבון הוכן ונערך על ידי משרד ברזילי ושות' רואי חשבון מירושלים
הפקה: לשכת הפרסום הממשלתית

דין וחשבון על החברות הממשלתיות

עיקרי הדוח

רשות החברות הממשלתיות מנהל הרשות

לכבוד
מר רוני בר-און
שר האוצר

נכבדי,

הנדון: דוח שנתי על החברות הממשלתיות

על פי סעיף 56(ב) לחוק החברות הממשלתיות, התשלי"ה-1975, אני מתכבד להגיש לך את הדוח השנתי על החברות הממשלתיות, פעילות ההפרטה, השינויים המבניים והפירוקים בשנת 2007 ובששת החודשים הראשונים של שנת 2008.

בדוח נכלל, בין היתר, מידע על חברות ממשלתיות, בנות ממשלתיות ומעורבות (בהן למדינה אחזקות מהותיות), עסקיות ולא עסקיות, המבוסס על הדוחות הכספיים של החברות.

אני מודה לעובדי רשות החברות הממשלתיות ולכלל גורמי הממשלה, לחברות הממשלתיות והמעורבות, לנושאי המשרה בהן, לעובדיהן ולרואי החשבון המבקרים אותן על תרומתם להשגת היעדים הכרוכים בפעילות ציבורית זו.

בכבוד רב,

אודי ניסן

העתק:

מר ירום אריאב- מנכ"ל משרד האוצר

תמצית עיקרי הדוח

בשנים האחרונות קיימת יציבות במספר החברות הממשלתיות לאור תהליך ההפרטה של חברות מחד ותהליך של תוספת חברות כתוצאה מהפיכתן של יחידות סמך ממשלתיות ורשויות סטטוטוריות לחברות ממשלתיות מאידך.

במקביל, הודקו הבקורות החיצוניות והפנימיות בחברות, נוצרה התשתית וננקטו פעולות לאכיפת השקיפות ונכונות הדיווחים של החברות. פעילות זו שולבה גם בתיקוני חקיקה. כתוצאה מתיקונים אלו נדרשו, בין היתר, יו"ר הדירקטוריון, מנכ"לים והאחראים על ענייני כספים בכלל החברות הממשלתיות לצרף לדוחות הכספיים הצהרות מנהלים בדבר הפעולות שנקטו לשם הבטחת נכונות הדוחות הכספיים ודוח הדירקטוריון (על בסיס הוראות סעיף 302 בחוק האמריקאי SOX 302 - Sarbanes Oxley).

בנוסף, טופלו סוגיות אתיות ברכיבים בעלי חשיבות ציבורית ועסקית, כגון כללים בדבר העסקת קרובי משפחה, אופן בחירת ומינוי פקידים בכירים ומבקרים פנימיים.

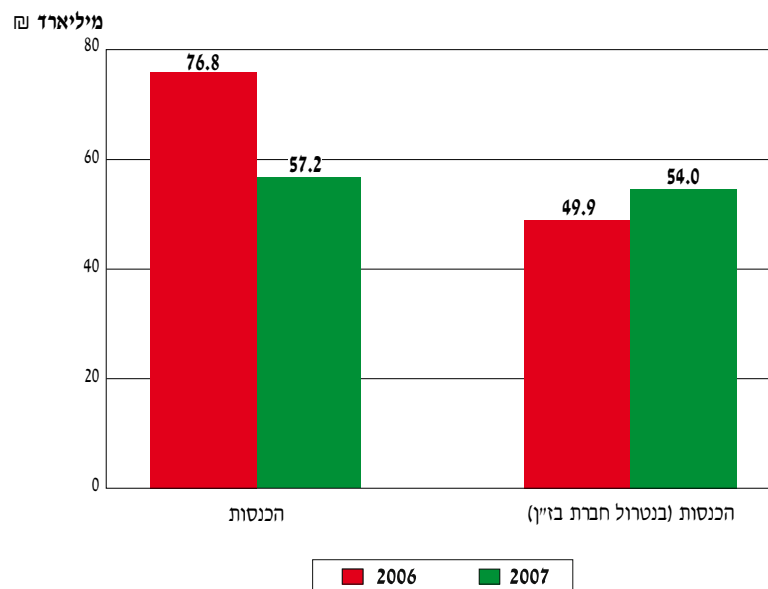
עיקרי הדוח כוללים נתונים משלימים והשוואתיים בנושאים הבאים:

1. מגמות עיקריות בסקטור החברות הממשלתיות - נתונים כלליים.
2. ריכוז ופירוט נתונים כספיים של החברות לשנת 2007 והשוואתם לשנים קודמות.
3. מידע על נתח הפעילות הכלכלית של החברות הממשלתיות מפעילות המשק הלאומי בתקופת הדוח ובשנים קודמות.
4. מידע על פעולות הפרטה ושינויים מבניים בשנת 2007 ובששת החודשים הראשונים של שנת 2008.

1. נתונים עיקריים

1.1 מחזורי ההכנסות של החברות:

במחזור ההכנסות של כלל החברות הממשלתיות נוצר קיטון מסך של כ-76.8 מיליארדי ש"ח בשנת 2006 לכ-57.2 מיליארדי ש"ח בשנת 2007. קיטון זה נובע מהפרטת חברת בז"ן¹. בנטרול השפעת חברת בז"ן חל גידול של כ-8.2% משקל הכנסות החברות המעורבות ביחס להכנסות החברות הממשלתיות גדל על פני השנים, כתוצאה מהפיכת חברות ממשלתיות למעורבות במסגרת מהלכי ההפרטה (כגון החברות אל-על ובזק). כתוצאה מכך, משקל ההכנסות של החברות המעורבות עמד על כ-30% בשנת 2007 לעומת משקל הכנסות של כ-13% בשנת 2002 גידול פי 2.3 לערך. 1.1.1 מחזורי הכנסות של החברות הממשלתיות בשנים 2006-2007.

1. בתחילת שנת 2007 הופרטה חברת בתי זיקוק לנפט (בז"ן) שהינה בעלת משקל מהותי מסך החברות הממשלתיות.

דין וחשבון על החברות הממשלתיות

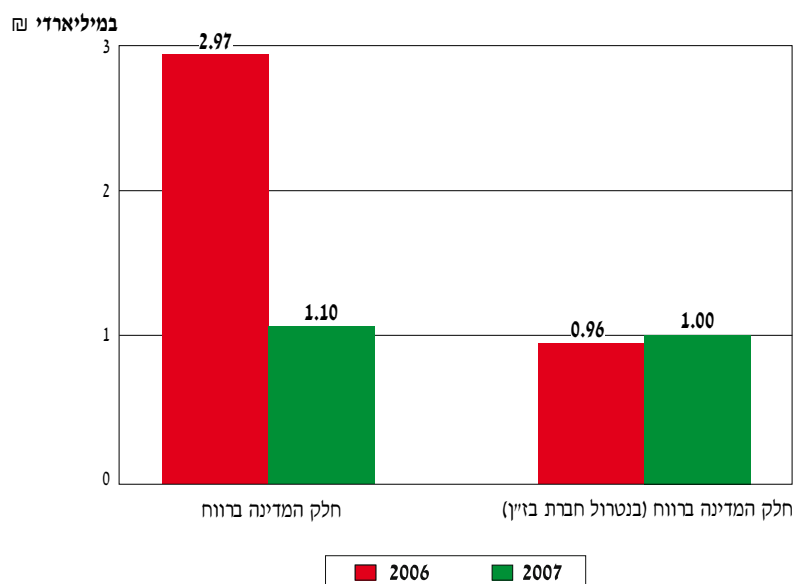
תמצית עיקרי הדוח

1.2 חלקה של המדינה ברווחי החברות:

חלקה של המדינה בסך רווחי החברות הממשלתיות והמעורבות, הסתכם בשנת 2007 בסך של כמיליארד ש"ח לעומת כ-3 מיליארד ש"ח בשנת 2006.

כאשר מנטרלים את תוצאות החברות המעורבות, כולל את החברות שהשליטה בהן הופרטה (בעיקר בז"ן), חל גידול בחלקה של המדינה ברווחי החברות הממשלתיות והמעורבות בסך של כ-37 מיליוני ש"ח בין השנים 2006 ל-2007.

1.2.1 חלק המדינה ברווחי החברות הממשלתיות והמעורבות בשנים 2006-2007.

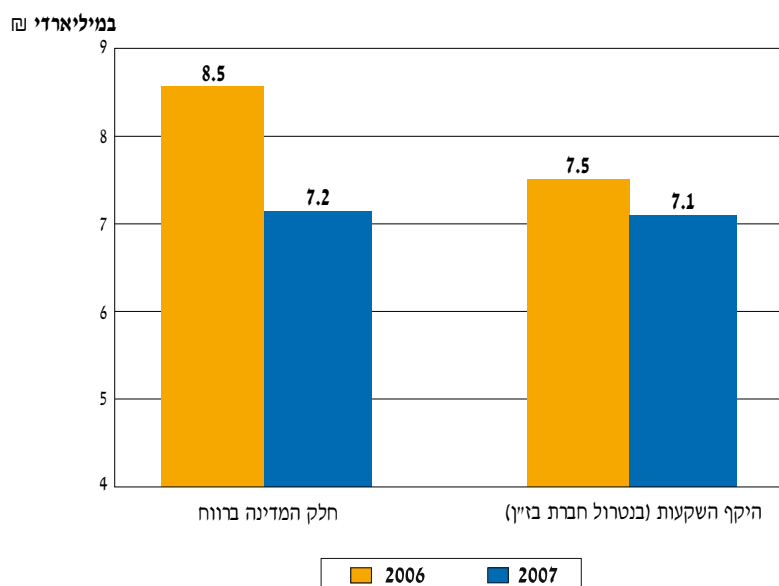

1.3 השקעות החברות:

בהיקף ההשקעות של החברות הממשלתיות חל קיטון מסך של כ-8.5 מיליארדי ש"ח בשנת 2006 לסך של כ-7.2 מיליארדי ש"ח בשנת 2007.

בנטרול חברת בז"ן שהופרטה, חל קיטון בהיקף ההשקעות בשיעור של כ-5% (עיקר השינוי נובע מקיטון בהיקף ההשקעות בחברת החשמל ובחברת מקורות).

1.3.1 השקעות החברות הממשלתיות בשנים 2006-2007.

תמצית עיקרי הדוח

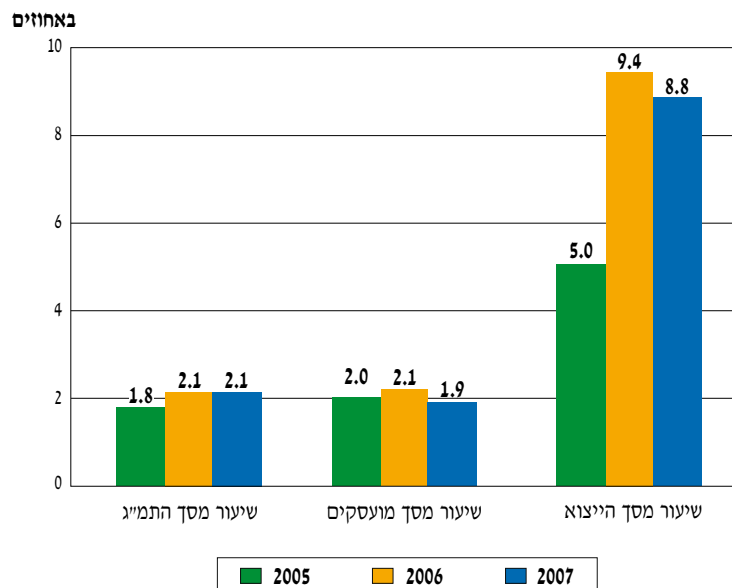
היקף ההשקעות החשבונאי אינו כולל פיתוח תשתית כבישים באמצעות מע"צ בסך כ-2.4 מיליארדי ש"ח בשנת 2007 ובסך כ-1.9 מיליארדי ש"ח בשנת 2006, אשר נרשמו כהוצאה בדוחות הכספיים. עם הכללת השקעות חברת מע"צ, היקף ההשקעות בשנת 2007 קטן לכ-9.6 מיליארד ש"ח לעומת 10.4 מיליארד ש"ח בשנת 2006.

1.4. פרמטרים מאקרו כלכליים:

משקל החברות הממשלתיות בתוצר המקומי הגולמי (תמ"ג), עמד על כ-1.8% בשנת 2007 וכ-2.1% בשנים 2006 ו-2005. בנטרול השפעת חברת בז"ן, משקל החברות עמד על כ-1.8% בשנים 2007 ו-2006 וכ-1.6% בשנת 2005. משקל המועסקים בחברות הממשלתיות מסך המועסקים במשק עמד על כ-2.0% בשנת 2007 (53,035 עובדים) לעומת כ-2.1% בשנת 2006 (53,026 עובדים) וכ-1.9% בשנת 2005 (48,353 עובדים). נתון זה אינו מושפע מהותית מההפרטה של חברת בז"ן. משקל הייצוא של החברות הממשלתיות מסך הייצוא במשק עמד על כ-5.0% בשנת 2007 לעומת כ-9.4% בשנת 2006 וכ-8.8% בשנת 2005.

בנטרול השפעת חברת בז"ן, משקל הייצוא של החברות עמד על כ-4.3% בשנים 2007 ו-2006 וכ-4.4% בשנת 2005. 1.4.1. חלק החברות הממשלתיות מכלל המשק בשנים 2005-2007.

בבחינה לאורך זמן במהלך עשר השנים האחרונות, חל קיטון מהותי במשקלן של החברות הממשלתיות העסקיות במשק כלהלן: קיטון של כ-55% במשקל החברות בתמ"ג (משיעור של כ-3.8% בשנת 1998 לשיעור של כ-1.7% בשנת 2007), קיטון של כ-21% בחלקן של המועסקים בחברות הממשלתיות העסקיות מסך המועסקים במשק (משיעור של כ-2.4% בשנת 1998 לשיעור של כ-1.9% בשנת 2007), קיטון של כ-50% בהיקף ההשקעות של החברות הממשלתיות העסקיות מכלל ההשקעות במשק (משיעור של כ-10.6% בשנת 1998 לשיעור של כ-5.3% בשנת 2007) וקיטון של כ-35% בהיקף הייצוא של החברות הממשלתיות העסקיות מסך הייצוא במשק (משיעור של כ-7.7% בשנת 1998 לשיעור של כ-5.0% בשנת 2007). הצגת הנתונים בצורה מפורטת יותר, ניתן למצוא בפרק המבוא לדוח.

דין וחשבון על החברות הממשלתיות

תמצית עיקרי הדוח

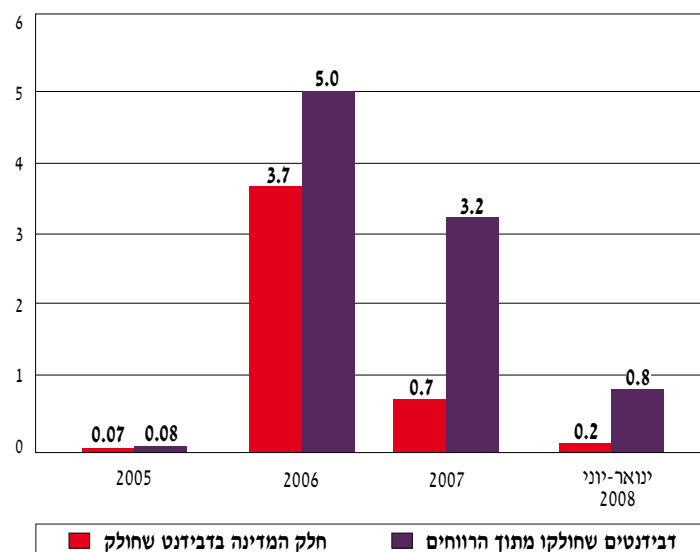
2. תקבולים מדיבידנדים בתקופת הדוח

החברות הממשלתיות והמעורבות (לא כולל בנות ממשלתיות) חילקו בשנת 2007 דיבידנדים מתוך הרווחים בסך של כ-3.2 מיליארדי ש"ח לעומת כ-5 מיליארדי ש"ח בשנת 2006 וכ-75 מיליוני ש"ח בשנת 2005.

חלקה של המדינה בדיבידנד הנ"ל הינו כ-700 מיליוני ש"ח בשנת 2007, כ-3.7 מיליארדי ש"ח בשנת 2006 וכ-67 מיליוני ש"ח בשנת 2005. השינוי בחלוקת הדיבידנד נובע ברובו מחלוקת דיבידנד בסך כ-3.3 מיליארדי ש"ח על ידי חברת בז"ן (חלק המדינה - 100%) בשנת 2006. בתקופה ינואר עד יוני 2008 החברות הממשלתיות והמעורבות (לא כולל בנות ממשלתיות) חילקו דיבידנדים מתוך הרווחים בסך של כ-754 מיליוני ש"ח. חלקה של המדינה בדיבידנד שחולק בתקופה זו הסתכם בסך של כ-232 מיליוני ש"ח.

2.1. תקבולים מדיבידנדים בתקופת הדוח

במיליארד ₪

3. הפרטה, שינויים מבניים וגיזסי הון עיקריים בתקופת הדוח

בשנת 2007 הסתכמה התמורה מהפרטת חברות בסך של כ-7.3 מיליארדי ש"ח (סך של כ-1.7 מיליארדי דולרים), מזה חלק המדינה כ-6.5 מיליארדי ש"ח (סך של כ-1.6 מיליארדי דולרים) וחלקה של חברה מוחזקת שהמדינה בעלת מניות בה (פי גלילות מסופים וצינורות נפט בע"מ) היה כ-800 מיליוני ש"ח (סך של כ-186 מיליוני דולרים). חלק מהתמורה של החברה המוחזקת חולק כדיבידנד למדינה (ראו לעיל - דיבידנדים).

להלן רשימת עסקאות ההפרטה, מהלכי השינויים המבניים וגיזסי ההון העיקריים שבוצעו ע"י הרשות במהלך שנת 2007 ובששת החודשים הראשונים של שנת 2008:

(תיאור מפורט של מהלכי הפרטה ופעולות שינויים מבניים מצורף בנספח הפרטה ונספח שינויים מבניים).

3.1. בתי זיקוק לנפט בע"מ - במהלך דצמבר 2004 התקבלה החלטת ועדת השרים לענייני הפרטה (להלן: "ההחלטה") על פיצול

והפרטת בתי זיקוק לנפט בע"מ ("בז"ן") ובה נקבעו הכללים למכירת מניות הממשלה בבז"ן. בחודש ינואר 2006 הוקמה בהתאם להחלטה, חברת בית זיקוק לנפט אשדוד בע"מ ("בז"א"). בחודש פברואר 2006 העבירה החברה לישראל את מלוא מניותיה בבז"ן (26%) לידי מדינת ישראל וחדלה להיות בעל מניות בבז"ן.

תמצית עיקרי הדוח

בחודש ספטמבר 2006 הושלם בהצלחה הליך פיצול בז"א מבז"ן ומכירת בז"א בהליך תחרותי לפז חברת נפט בע"מ, תמורת סכום של כ-3.25 מיליארד ש"ח. עם השלמת פיצול בז"א מבז"ן ומכירתה של בז"א הוחל ביישום השלב השני של החלטת ועדת השרים - מכירת אחזקות המדינה בבז"ן לציבור בדרך של הצעת מכר בבורסה לניירות ערך בתל-אביב. בחודש פברואר 2007 הושלמה בהצלחה הצעת המכר של מניות המדינה בבז"ן תמורת סכום של כ-6.43 מיליארד ש"ח. במסגרת הצעת המכר, החברה לישראל בע"מ ביחד עם חברת Petroleum Capital Holdings בע"מ רכשו מניות בשיעור של כ-46% מהון המניות של בז"ן.

3.2 פי גלילות מסופי נפט וצינורות בע"מ - בחודש מאי 2005 התקבלה החלטת ועדת השרים לענייני הפרטה להפריט את החברה. ביום 5 ביוני 2007 בוצע לראשונה הליך מכירת מתקני החברה בצורה דינאמית ומקוונת באמצעות רשת האינטרנט. המחיר שהתקבל בתום ההליך הסתכם בכ-800 מליון ש"ח. המדינה פועלת בהתאם להחלטת הפרטה להשלמת הליך הפירוק מרצון של החברה כולל פירעון חובתיה והעברת נכסי המקרקעין ונכסים נוספים לבעלי מניותיה.

כיום בוחנת רשות החברות ביחד עם הממונה על ההגבלים העסקיים וחברות הדלק חלופות שונות בעניין פירוק החברה.

3.3 חברת החשמל לישראל בע"מ - בהתאם להחלטת הממשלה מס' 104, מיום 25 במרץ 2003, פועלת הרשות ליישום הרפורמה בחברת החשמל. בתחילת שנת 2006 סיכמו משרד האוצר ומשרד התשתיות הלאומיות על מבנה היעד למשק החשמל המבוסס בעיקרו על המלצות חברת הייעוץ הבינלאומית KPMG. תהליך השינוי המבני אמור, בין היתר, לעודד פתיחת תחרות במשק החשמל, לעודד התייעלות מבנית ותפעולית בחברה ולאפשר גיוסי הון מהציבור כנדרש לפיתוח משק החשמל.

בראשית שנת 2008 הנפיקה חברת החשמל אג"ח בחו"ל בשווי של 250 מיליון דולר באמצעות בנק ההשקעות Goldman Sachs. במחצית הראשונה של שנת 2008 השלימה חברת החשמל תוכנית להנפקת אגרות חוב באמצעות בנקי ההשקעות Citygroup ו-Lehman Brothers בסך של מיליארד דולר. אגרות החוב נסחרות בבורסה של סינגפור. גיוסי הון אלו נועדו, בין היתר, לצורך המשך פיתוח משק החשמל.

ביום 28 בפברואר 2007 חוקק תיקון מס' 5 לחוק משק החשמל, התשס"ז-2007 ("החוק"). בהתאם למפורט בחוק, תתפצל חברת החשמל לישראל בע"מ לקבוצת חברות ייצור, הולכה, חלוקה ושירותים נוספים וחברה נפרדת בבעלות ממשלתית מלאה של ניהול המערכת, בהתאם ללוחות הזמנים המפורטים בחוק, החל מיום 1 בינואר 2008. בהתאם להוראות החוק, הוארכו ביום 1 ביולי 2007 רישיונות חברת החשמל עד ליום 1 בנובמבר 2007 ולאחר מכן, הוארכו הרישיונות עד ליום 1 ביולי 2008.

ביום 29 ביוני 2008 החליט הקבינט החברתי - כלכלי על הקמת חברת ניהול המערכת בהתאם למטרות שהוגדרו לחברה בחוק משק החשמל וכן על הקמת חברת תחנות יצור חשמל חדשות, אשר תפעל להגדלת ייצור החשמל מעבר להיקף הייצור שנקבע לחברת החשמל וליצרנים פרטיים. צוות בראשות מנהל רשות החברות הממשלתיות ובהשתתפות גורמי מדינה נוספים יבחן את הסוגיות הרלבנטיות לפעילות החברות. כמו כן, החליטה ועדת השרים לענייני חקיקה ביום 29 ביוני 2008 על תיקונים בחוק משק החשמל (כגון הארכת רישיונות החברה עד ליום 1 ביולי 2009).

3.4 מקורות חברת מים בע"מ - בחודש אוגוסט 2007 נחתם בין המדינה לבין מקורות וחברת שח"מ הסכם עלויות חדש הכולל שינויים ארגוניים במבנה ובדרך פעילות החברה.

המבנה הארגוני שונה בהתאם לעקרונות הבאים: הפרדה בין הפעילות התחרותית לפעילות המוניפוליסטית של מקורות במשק המים, הפרדה בין מערכת ההולכה למערכת אספקת המים וייעול פעילותה הפנימית של החברה באמצעות ריכוז כלל יכולות הביצוע של החברה במסגרת חברת בת. בהתאם לתוכנית השינוי המבני הוקמו שלוש חברות בנות ממשלתיות חדשות. בחודש אוגוסט נחתם הסכם קיבוצי מיוחד בין החברה לבין ההסתדרות וארגון העובדים בדבר השינוי המבני החדש. במהלך חודש

דין וחשבון על החברות הממשלתיות

תמצית עיקרי הדוח

ספטמבר 2007 מינה שר האוצר צוות בראשות מנכ"ל משרד האוצר אותו מרכיזת רשות החברות הממשלתיות לצורך הסדרת מבנה ההון והבעלות במקורות מים. בסוף שנת 2007 חברת מקורות פיתוח ויוזם בע"מ החלה את פעילותה, כאשר הפרויקט המרכזי שלה הוא הקמת מתקן ההתפלה באשדוד.

3.5 חברת דואר ישראל בע"מ - בסוף שנת 2005 גובשו הסכמים ומהלכי חקיקה להפיכת רשות הדואר לחברה ממשלתית. בהתאם לכך, החל מיום 1 במרץ 2006 הפכה רשות הדואר לחברת דואר ישראל בע"מ ובנק הדואר הפך לחברת בנק הדואר בע"מ - חברת בת בבעלות מלאה של חברת דואר ישראל בע"מ. ועדה בין משרדית בוחנת, בין היתר, את הדרך לשימוש בבנק הדואר, על מאות סניפיו, כפלטפורמה לפיתוח התחרות וצמצום הריכוזיות בתחום הבנקאות, בכלל, ובתחום הבנקאות הקמעונאית, בפרט, לרבות מתן רישיון לבנק הדואר לפעול כמוסד כספי והרחבת מגוון השירותים אשר יינתנו על ידו. הרשות עוסקת יחד עם יתר גורמי המדינה הרלוונטיים בגיבוש החלטת הממשלה הנדרשת לקביעת השינוי המבני הצפוי, מתווה הפרטה, הגדרת השינויים בסביבה החוקית הנדרשים לשם כך והשלמת מהלכי הרגולציה.

נכון להיום קיימת תחרות בחלק ניכר מהשירותים שמספקת חברת הדואר. כמו כן, נקבעו על ידי ועדה ציבורית תעריפי הדואר וניתן רישיון הפעלה לחברת הדואר. בעקבות פעולות אלו ניתן יהיה להתקדם בשנים הקרובות לקראת הפרטת החברה.

3.6 קרן השתלמות למהנדסים בע"מ - בחודש מרץ 2007 קיבלה ועדת השרים לענייני הפרטה החלטה על הפרטת הקרן בהליך תחרותי ושווייני בדרך של מכירת השליטה בקרן לגורם עסקי, אשר יש לו ידע, ניסיון ומומחיות בתחום הניהול של קופות גמל. נכון ליום 31 בדצמבר 2007 ניהלה הקרן סך של כ-2.3 מיליארדי ש"ח עבור כ-25,600 עמיתים. יש לציין, כי מדובר בהפרטה ראשונה של קרן השתלמות בבעלות ממשלתית והצלחת התהליך יכולה לסלול את הדרך להפרטת קרנות השתלמות הנוספות שבעלות המדינה. כיום יש למדינה החזקות ב-12 קרנות השתלמות המנהלות נכסים בהיקף של כ-23 מיליארדי ש"ח עבור כ-340,000 עמיתים. ביום 30 ביוני 2008 התבצע הליך הצעות המחיר בו נמכרו 60% ממניות החברה, כאשר מדינת ישראל מכרה את כל חלקה (50%) והסתדרות המהנדסים מכרה 10%. בסופו של הליך זכתה במכרז חברת מנורה מבטחים פיננסים בע"מ תמורת 23.75 מיליון ש"ח במזומן והתחייבות הרוכשת לדמי ניהול נמוכים לעמיתי הקרן למשך שלוש שנים.

3.7 החברה הממשלתית למדליות למטבעות בע"מ - בהתאם להחלטת ועדת השרים לענייני הפרטה מחודש אוגוסט 2003, הרשות פעלה לקידום הפרטת החברה בדרך של מכירה פרטית כמקשה אחת, למשקיע או לקבוצת משקיעים מהארץ ו/או מחו"ל. הפרטת החברה הוסדרה באמצעות תיקון סעיף 33(א) לחוק בנק ישראל הקובע, כי חברה פרטית תוכל לשווק מטבעות זיכרון ומטבעות מיוחדים. ביום 25 במאי 2008 הושלמה הפרטת החברה. מדינת ישראל מכרה 100% מהון המניות של החברה לחברת גר.א.ס עיצובים ושילובים בע"מ (הרוכשת). השווי הכלכלי של המכירה עומד על 14.1 מיליון ש"ח. 12.6 מיליון ש"ח שולמו במזומן ובנוסף התחייבו הרוכשת והחברה להגדיל במשך 6 שנים את התמלוגים שישולמו למדינת ישראל בסכום שנתי של 300 אלפי ש"ח.

3.8 בנק החקלאות בע"מ - ביום 5 במרץ 2008 החליטה ועדת השרים לענייני הפרטה על פירוק הבנק בדרך של פירוק מרצון והוחל הליך פירוק הבנק.

3.9 בנק לפיתוח התעשייה בע"מ - ביום 29 באפריל 2008 הוחלט למכור את מניות המדינה בבנק וזאת במסגרת מתווה מכירה כוללים להעברת כל מניות הבנק.

מכירת כלל מניות הבנק הן שבידי המדינה והן שבידי הציבור תיעשה במסגרת הסדר בין כלל בעלי המניות לבנק, שצריך לקבל אישור הן מבעלי המניות והן מבית המשפט לפי סעיף 350 לחוק החברות. במסגרת ההסדר מסכימים בעלי המניות מראש על נוסחה על פיה תחולק תמורת המכירה של הבנק, ובנוסף מיישב ההסדר את מכלול המחלוקות בין בעלי המניות ובין בעלי המניות לבנק.